

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»

(назва навчальної дисципліни)

професійна обов'язкова

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньою освітньо-професійною програмою «Охорона праці»

(назва освітньої програми)

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(найменування освітнього ступеня)

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

(код та найменування галузі знань)

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

(код та найменування спеціальності)

Рекомендовано кафедрою організації і проведення аварійно-рятувальних робіт.

Протокол від «29» серпня 2025 року
№ 12.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни сприяють розвитку тактичного мислення у здобувачів вищої освіти. Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння сукупністю прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту, які в процесі оперативного управління ними аналізуються, розробляються та організовуються відповідним керівником під час ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Неклонський Ігор Михайлович, ст. викладач кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт ННІ цивільного захисту, кандидат військових наук
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет кафедри. Робочий номер телефону +38(067)5797655
E-mail	neklonskyi_igor@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС; - дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в органах управління і пожежно-рятувальних підрозділах; - курс професійно-технічної підготовки за робітничою спеціальністю «Рятувальник»
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Неклонський І.М. Проблемні аспекти побудови понятійного апарату у сфері оперативної діяльності аварійно-рятувальних формувань. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми пожежної безпеки 2022» («Fire Safety Issues 2022»). Х.: НУЦЗ України, 2022. С. 204-206 2. Неклонський І.М. Мережева модель проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, реагування та ліквідація їх наслідків: Матеріали круглого столу (вебінару) (23 лютого 2023 року). Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2023. С. 118-119. 3. Неклонський І.М. Ковальов О.О. Моделювання руху безпілотного літального апарату в зоні надзвичайної ситуації. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2023. № 1(37). С. 317-333. 4. Popov, O., Iatsyshyn, A., Kovach, V., Iatsyshyn, A., Neklonskyi I., Zakora, A. Is There a Future for Small Modular Reactors in Ukraine? Comparative Analysis with Large Capacity Reactors. Systems, Decision and Control in Energy V. Studies in

Заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 з використанням технологій дистанційного навчання. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти необхідного рівня знань та умінь з питань організації оперативних дій підрозділів цивільного захисту.

Опис навчальної дисципліни

Найменування Показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни (<i>обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова</i>)	професійна обов'язкова
Рік підготовки	3
Семестр	6
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	5
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	150
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	30
- практичні заняття (годин)	34
- семінарські заняття (годин)	10
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	76
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Екзамен

Передумовами для вивчення дисципліни є раніше здобуті результати навчання за ОК «Хімія», «Радіаційний, хімічний та біологічний захист», «Дії в надзвичайних ситуаціях та правила пожежної безпеки», «Аварійно-рятувальна, інженерна та протипожежна техніка».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
– демонструвати вміння щодо проведення заходів з ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.	ПРН-20
– передбачати безпечну роботу газодимозахисної служби, експлуатацію комплектів засобів індивідуального захисту рятувальників	ПРН-24
Дисциплінарні результати навчання	ДРН
– демонструвати вміння приймати рішення з організації оперативних дій аварійно-рятувальних формувань під час ліквідації наслідків НС	ДРН-1

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні (фахові))	ЗК, СК
– здатність працювати як в команді, так і автономно	ЗК-08
– здатність прогнозувати і оцінювати обстановку в зоні надзвичайної ситуації (аварії) та тактичні можливості підрозділів, що залучаються до ліквідування надзвичайної ситуації (аварії)	СК-21
– здатність до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення	СК-22
Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
– здатність керувати оперативними діями аварійно-рятувального формування під час ліквідації наслідків НС	ОКД -1

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків.

Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації.

Сили цивільного захисту. Класифікація, склад та завдання. Сили та засоби Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (ОРС ЦЗ). Організація діяльності Служби та її підрозділів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і гасіння пожеж. Види тактичних підрозділів.

Планування та зміст заходів реагування на НС, алгоритм оперативного реагування. Угрупування сил ЦЗ для ліквідації наслідків НС. Вимоги до

угруповання сил, порядок створення. Побудова ешелонованого угруповання сил і засобів.

Тема 1.2. Організація управління під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Управління при ліквідації наслідків НС. Алгоритм класифікації НС. Система управління. Загальні принципи управління.

Загальні засади управління діяльністю аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідації наслідків НС. Залучення аварійно-рятувальних підрозділів до ліквідації наслідків НС. Безпосереднє керівництво аварійно-рятувальними роботами. Діяльність штабу з ліквідації НС. Склад штабу з ліквідації НС. Документація штабу з ліквідації НС.

Пересувні пункти управління. Комплектація та порядок розгортання.

Тема 1.3. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Нормативно-правова основа взаємодії. Види, форми і способи взаємодії. Вимоги до організації взаємодії. Організація взаємодії у режимі надзвичайної ситуації.

Тема 1.4. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС.

Структура та зміст планів реагування на НС, планів локалізації та ліквідації аварій на ОПН, оперативних карток гасіння пожежі.

Розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту. Загальні рекомендації щодо повноти та точності відображення обстановки НС на картах (планах, схемах). Види карт (схем) зон НС та загальні рекомендації щодо нанесення умовних позначень.

Тема 1.5. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС.

Характеристика основних видів забезпечення дій у зоні НС. Розвідка в районі НС. Радіаційне, хімічне, біологічне, гідрометеорологічне, психологічне та медичне забезпечення.

Організація матеріального та технічного забезпечення при ліквідації наслідків НС. Організація пункту життєзабезпечення. Життєзабезпечення населення при надзвичайних ситуаціях. Організація водопостачання в зоні НС.

Тема 1.6. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт

Зміст аварійно-рятувальних та інші невідкладних робіт. Загальний порядок проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Загальний порядок дій керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації і проведення АРІНР.

Модуль 2. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС різного виду

Тема 2.1. Переміщення підрозділів та розташування на місці проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Порядок виїзду і руху до місця виклику (НС) чергових підрозділів. Марш. Перевезення підрозділів залізницею, морським (річковим), повітряним транспортом або комбінованим способом.

Основні вимоги до розташування підрозділів у районі зосередження.

Тема 2.2. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС метеорологічного та гідрологічного походження

Наслідки НС (небезпечних подій), пов'язаних з ураганом, буревієм, сильними зливами, селем, сходженням снігової лавини, високим рівнем води. Особливість дій підрозділів.

Дії підрозділів ЦЗ під час утворення транспортних заторів на автошляхах унаслідок снігових заметів.

Тема 2.3. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.

Чинники руйнування будівель. Види завалів, правила розбирання та способи проникнення в завали. Тактика проведення пошуково-рятувальних робіт. Пошук постраждалих за допомогою службових собак.

Комплектування рятувальної групи механізованих робіт. Комплектування рятувальної ланки ручного розбирання. Розрахунок сил та засобів для деблокування постраждалих при руйнуванні будівель та споруд.

Розрахунок сил та засобів при порушенні транспортних сполучень (завалах доріг та мостів).

Тема 2.4. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС геофізичного та геологічного походження

Наслідки НС пов'язаних із землетрусом. Підготовка підрозділів до ведення аварійно-рятувальних робіт. Фактори що впливають на підготовку та організацію аварійно-рятувальних робіт. Особливість дій підрозділів.

Дії підрозділів під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій) пов'язаних із зсувом, обвалом або осипом, карстовим провалом.

Тема 2.5. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на водному об'єкті.

Наслідки НС або небезпечної події на водному об'єкті. Порядок залучення аварійно-рятувальних формувань. Оцінка обстановки на водному об'єкті. Тактика проведення пошуково-рятувальних робіт.

Тема 2.6. Застосування вибухових технологій під час ліквідації наслідків НС.

Умови застосування, типові операції із застосуванням вибухових технологій. Рішення про застосування вибухових технологій. Організаційні заходи щодо проведення. Дотримання заходів безпеки.

Тема 2.7. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час виконання завдань за призначенням в особливих умовах.

Особливості виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням під час масових заворушень, у разі вчинення терористичного акту.

Особливості виконання завдань за призначенням у населених пунктах та/або на територіях, що потрапляють у зону обстрілів під час збройної агресії.

Тема 2.8. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на хімічно небезпечних об'єктах.

Поняття хімічно небезпечних об'єктів. Утворення зони хімічного забруднення. Підготовка аварійно-рятувальних формувань до проведення аварійно-рятувальних робіт. Основний зміст аварійно-рятувальних робіт. Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення.

Порядок організації та проведення заходів щодо забезпечення безпеки особового складу рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності НХР.

Порядок проведення демеркуризації.

Тема 2.9. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

Оцінка та прогнозування наслідків хімічної аварій. Порядок проведення аварійного прогнозування. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
6- й семестр							
Модуль 1. Основи реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків							
Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації	8	2	2			4	
Тема 1.2.	8	2	2			4	

Організація управління в надзвичайній ситуації							
Тема 1.3. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС	8	2		2		4	
Тема 1.4. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС	12	2		4		6	
Тема 1.5 Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС	12	2		4		6	
Тема 1.6. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт	8	2	2			4	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	4					2	2
Разом за модулем 1	60	12	6	10		30	2
Модуль 2. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС різного виду							
Тема 2.1. Переміщення підрозділів та розташування на місці проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт	8	2		2		4	
Тема 2.2. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС метеорологічного та гідрологічного походження	8	2	2			4	
Тема 2.3. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС	16	2	2	4		8	

пов'язаних руйнуванням будівель і споруд	3						
Тема 2.4. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС геофізичного та геологічного походження	8	2		2		4	
Тема 2.5. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на водному об'єкті	8	2		2		4	
Тема 2.6. Застосування вибухових технологій під час ліквідації наслідків НС	8	2		2		4	
Тема 2.7. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час виконання завдань за призначенням в особливих умовах	8	2	2			4	
Тема 2.8. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на хімічно небезпечних об'єктах	12	2	2	2		6	
Тема 2.9. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси	10	2		2		6	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	4					2	2
Разом за модулем 2	90	18	8	16		46	2
Разом	150	30	14	26		76	4

Теми семінарських занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації	2
2.	Тема 1.2. Система управління при ліквідації наслідків НС	2
3.	Тема 1.6. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт	2
4.	Тема 2.2. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС метеорологічного та гідрологічного походження	2
5.	Тема 2.3. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд	2
6.	Тема 2.7. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час виконання завдань за призначенням в особливих умовах	2
7.	Тема 2.8. Особливості дій підрозділів під час ліквідації наслідків НС на хімічно небезпечних об'єктах	2
	Разом	14

Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1.3. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС	2
2.	Тема 1.4. Відображення обстановки НС на картографічних документах.	4
3.	Тема 1.5/1. Розгортання пункту життєзабезпечення	2
	Тема 1.5/2. Визначення обсягів водопостачання в зоні НС	2
4.	Модульна контрольна робота №1	2
5.	Тема 2.1. Організація маршу	2
6.	Тема 2.3. Розрахунок сил та засобів для ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд	4
7.	Тема 2.4. Тактика дій рятувальних формувань в умовах масових руйнувань будівель і споруд	2
8.	Тема 2.5. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на водному об'єкті	2
9.	Тема 2.6. Застосування вибухових технологій під час ліквідації наслідків НС	2
10.	Тема 2.8. Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення	2
11.	Тема 2.9. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси	2
12.	Модульна контрольна робота №2	2
	Разом	30

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Система управління під час ліквідації наслідків НС.
2. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС.
3. Особливості виконання органами управління та підрозділами ЦЗ завдань за призначенням в умовах бойових дій.
4. Організація зв'язку в зоні НС.

5. Особливості дій кінологічних підрозділів під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.

6. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на водному об'єкті в зимовий період.

7. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час гасіння пожеж за наявності НХР.

8. Основні способи та порядок проведення демеркуризації.

9. Досвід залучення аварійно-рятувальних формувань ДСНС України в складі міжнародних сил ЦЗ для ліквідації наслідків землетрусів.

10. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій) унаслідок вибуху.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи.

Під час викладання використовуються такі методи навчання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (виконання практичних завдань);

- дослідницький метод (курсова робота, самостійна робота).

- інноваційні методи навчання: дистанційне навчання; контекстне навчання (інтеграція різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної); імітаційне навчання (імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі); проблемне навчання (ініціювання самостійного пошуку студентом знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу); інтерактивні формати тощо.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести; виконання розрахункових завдань; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю. Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, тестування за допомогою google-форм тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

Розподіл балів							
Модуль 1							
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 1.5	T 1.6	Модульна контрольна робота	Модуль 1
до 2	до 2	до 3	до 6	до 6	до 2	до 10	до 30

Розподіл балів											Інд. завд	Екза мен
Модуль 2												
T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6	T 2.7	T 2.8	T 2.9	Модульна контрольна робота	Модуль 2		
до 3	до 2	до 8	до 3	до 3	до 3	до 2	до 8	-	до 10	до 40	до 10	до 30

Поточний контроль.

Критерії оцінювання за виконання завдання на семінарському і практичному занятті визначені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Критерії оцінювання на практичному занятті (семінарі)

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів		Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
	СЗ	ПЗ	
А	2	3	за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач (відмінно)
		2	за ґрунтовні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач (дуже добре)
В			за знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач (добре)
С			за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач (задовільно)
Д	1	1	за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабке застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач (достатньо)
Е			за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабке застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач (достатньо)

FX	0	0	за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач (незадовільно, з можливістю перескладання)
----	---	---	---

У процесі вивчення дисципліни здобувачі виконують дві контрольні роботи у формі тестування за допомогою google-форм. Контрольна робота передбачає перевірку знань здобувачів, які вони отримали на протязі вивчення модулю, та умінь використовувати їх у подальшій практичній діяльності. Модульна контрольна робота проводиться шляхом тестового опитування і містить теоретичні питання в обсязі тем, що вивчаються на протязі модулю. Загальна оцінка та кількість балів визначаються за методикою визначеною в методичних матеріалах для проведення контрольної роботи.

Остаточна оцінка за модуль складається з оцінки за контрольну роботу і підсумкової оцінки за семінарські і практичні заняття.

Відповідність результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за всі види навчальної діяльності представлена в табл. 2.

Таблиця 2 – Таблиця відповідності результатів оцінювання за всі види навчальної діяльності

Оцінка ECTS	Сума балів за види навчальної діяльності						
	Л*, СЗ, ПЗ	МКР-1	М1	Л*, СЗ, ПЗ	МКР-2	М2	екзамен
A	18-20	10	27-30	27-30	10	36-40	27-30
B	16-17	9	25-26	25-26	9	33-35	25-26
C	15	8	23-24	23-24	8	30-32	23-24
D	13-14	7	20-22	20-22	7	27-29	20-22
E	12	6	18-19	18-19	6	24-26	18-19
FX	7-11	4-5	11-17	11-17	4-5	14-23	11-17
F	0-6	0-3	0-10	0-10	0-3	0-13	0-10

* За роботу на лекціях здобувачі можуть отримати по 0,5 балів за кожну тему. Підтвердженням їх роботи може бути відповідний конспект лекції або відповідна пізнавальна активність здобувача під час розгляду навчальних питань.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальної реферативної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: новизна змісту; обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Новизна змісту: актуальність теми дослідження; новизна й самостійність у постановці проблеми, формулювання нового аспекту відомої проблеми у встановленні нових зв'язків; умінь працювати з дослідженнями, аналітичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень; єдність тексту за стилем.

Ступінь розкриття сутності питання: відповідність плану темі реферату; відповідність змісту й плану реферату; повнота й глибина знань з теми; обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом; уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел: оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. наукові публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки й т.п.).

Дотримання вимог до оформлення: правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури; оцінка грамотності й культури викладу, володіння термінологією; дотримання вимог до обсягу реферату.

Нарахування балів здійснюється за наступних умов:

10 (A)	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання
9 (B)	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання
8 (C)	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано
7 (D)	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді
6 (E)	є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок
4-5 (Fx)	тема реферату не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми
0-3 (F)	реферативна робота не виконана

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен проводиться шляхом усного опитування і складається з теоретичної і практичної частин. Теоретична частина містить два питання в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру (по одному з кожного модулю). Практична частина містить прикладне завдання в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру.

Оцінка за відповідь на кожне питання визначається за критеріями :

Відмінно (5)	Вичерпне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння самостійно узагальнювати теоретичний та фактичний матеріал, коментувати спеціальні тексти
Добре (4)	Якісне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння аналізувати основні теоретичні положення, наукові дані

Задовільно (3)	Знання матеріалу більшої частини навчальних тем і питань, основних теоретичних положень, визначень, вміння роз'яснити їх зміст
Незадовільно (2)	Незнання більшої частини обсягу навчальних тем і питань, відсутність уміння самостійно аналізувати наукові дані, тексти, положення

Підсумкова оцінка за екзамен визначається за шкалою ECTS за методикою:

Оцінка за шкалою ECTS	Результати виконання завдань	
	Теоретична частина (середня оцінка)	Практична частина
A	5	5
	4	5
B	5	4
	4	4
D	3	5
	5	3
	3	4
D	4	3
	3	3
	3	3
E	5	2
	4	2
	2	4
	2	5
Fx	3	2
	2	3
F	Дві незадовільні оцінки	

Загальна сума балів за екзамен визначається за шкалою оцінювання відповідно табл. 2 у наступній послідовності:

– за відповідь на питання білета: мінімальна кількість балів, яка відповідає відповідній підсумковій оцінці A, B, C, D, E, Fx (графа «екзамен» табл. 2);

– за додаткові запитання: повна відповідь – 2 бали; неповна відповідь – 1 бал; відповідь невірна або відсутність відповіді – 0 балів.

Додаткові питання можуть бути поставлені для з'ясування рівня знань здобувача за окремими напрямками в межах питань білета за умови, що загальна оцінка за відповідь на питання білету перевищує оцінку F. Кількість додаткових питань не має перевищувати трьох.

Підсумкова оцінка за дисципліну визначається як сума балів за всі види навчальної діяльності відповідно табл. 2.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Сили цивільного захисту. Класифікація, склад та завдання.
2. Планування та зміст заходів реагування на НС, алгоритм оперативного реагування.
3. Створення угруповання сил ЦЗ для ліквідації наслідків НС.
4. Система управління при ліквідації наслідків НС.
5. Керівництво ліквідацією наслідків НС.

6. Діяльність штабу з ліквідації НС.
7. Пересувні пункти управління. Комплектація та порядок розгортання.
8. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.
9. Структура та зміст планів реагування на НС, планів локалізації та ліквідації аварій на ОПН, оперативних карток гасіння пожеж.
10. Види карт (схем) зон НС та загальні рекомендації щодо нанесення умовних позначень.
11. Характеристика основних видів забезпечення дій у зоні НС.
12. Організація пункту життєзабезпечення. Життєзабезпечення населення при надзвичайних ситуаціях.
13. Порядок виїзду і руху до місця виклику (НС) чергових підрозділів.
14. Марш. Перевезення підрозділів залізницею, морським (річковим), повітряним транспортом або комбінованим способом.
15. Основні вимоги до розташування підрозділів у районі зосередження.
16. Наслідки НС (небезпечних подій), пов'язаних з ураганом, буревієм, сильними зливами, селом, сходженням снігової лавини, високим рівнем води. Особливість дій підрозділів.
17. Дії підрозділів ОРС ЦЗ під час утворення транспортних заторів на автошляхах унаслідок снігових заметів.
18. Чинники руйнування будівель. Види завалів, правила розбирання та способи проникнення в завали.
19. Тактика проведення пошуково-рятувальних робіт під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.
20. Пошук постраждалих за допомогою службових собак. під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.
21. Комплектування рятувальної групи механізованих робіт та рятувальної ланки ручного розбирання.
22. Наслідки НС пов'язаних із землетрусом. Підготовка підрозділів до ведення аварійно-рятувальних робіт. Фактори що впливають на підготовку та організацію аварійно-рятувальних робіт. Особливість дій підрозділів.
23. Дії підрозділів під час ліквідації наслідків НС (небезпечних подій) пов'язаних із зсувом, обвалом або осипом, карстовим провалом.
24. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час ліквідації наслідків НС на водному об'єкті.
25. Застосування вибухових технологій під час ліквідації наслідків НС.
26. Особливості виконання органами управління та підрозділами ОРС ЦЗ завдань за призначенням під час масових заворушень, у разі вчинення терористичного акту.
27. Особливості виконання завдань за призначенням у населених пунктах та/або на територіях, що потрапляють у зону обстрілів під час збройної агресії.
28. Поняття хімічно небезпечних об'єктів. Утворення зони хімічного забруднення. Підготовка аварійно-рятувальних формувань до проведення аварійно-рятувальних робіт.

29. Основний зміст аварійно-рятувальних робіт під час ліквідації наслідків хімічної аварії.

30. Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення.

31. Порядок організації та проведення заходів щодо забезпечення безпеки особового складу рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності НХР.

32. Порядок проведення демеркуризації.

33. Оцінка та прогнозування наслідків хімічної аварії. Порядок проведення аварійного прогнозування.

34. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, не допускаються на заняття, якщо розпочато розгляд прикладних навчальних питань).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні програми навчання до виконання модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які мають позитивні оцінки не менше ніж за 70 % обов'язкових практичних завдань. До іспиту допускаються здобувачі, які набрали не менше 60% запланованих балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Неклонський І.М., Коломієць В.С., Тарадуда Д.В. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж: конспект лекцій, частина І. Харків, 2024. 229 с.
2. Неклонський І.М., Собина В.О., Тарадуда Д.В. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. Видання 2-ге. Харків, 2020. 218 с.
3. Неклонський І. М., Самарін В.О. Моделювання процесу залучення ресурсів при перегрупованні сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 23. С. 109–112.
4. Неклонський І.М. Рагімов С.В. Аналіз оперативних дій рятувальних формувань за допомогою методу мережевого планування. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2021. № 2(34). С. 168-181.
5. Кодекс цивільного захисту України: Закон України № 5403-VI від 2 жовтня 2012 року. Урядовий кур'єр від 29.11.2012. № 220.
6. Порядок класифікації НС техногенного та природного характеру за їх рівнями: постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368.
7. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014р. № 11.
8. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223.
9. Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту ДСНС України: наказ МВС України від 09.07.14 № 631.
10. Національний класифікатор ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій»: наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 р. № 457.
11. Про затвердження Класифікаційних ознак НС: наказ МВС України від 06.08.2018 № 658.
12. Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту ДСНС України: наказ МВС України від 09.07.14 №631.
13. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340.
14. Правила безпеки праці в органах і підрозділах ДСНС України: Наказ ДСНС України від 31.12.2025 р. № 1661.
15. Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.
16. Методичні рекомендації із складання, корегування та відпрацювання оперативних карток гасіння пожеж: наказ ДСНС України від 24.10.2023 р. № 848.
17. Методичні рекомендації з розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту: наказ МНС України від 13.07.2010 р.

№ 544.

18. Методичні рекомендації щодо розроблення планів з питань цивільного захисту. УкрНДІ ЦЗ, 2015. 149 с.

19. Методика прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті: Наказ МВС України від 29.11.2019. №1000.

20. Методичні рекомендації з організації і проведення демеркуризації: наказ МНС України від 08.07.09 №463.

21. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти): наказ МНС України №733 від 13.10.2008.

22. Рекомендації про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за призначенням у населених пунктах і на територіях під час збройної агресії: Наказ ДСНС України від 02.04.2024 № 375

23. Аветисян В.Г., Адаменко М.І., Александров В.Л. та ін. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Ч. 1: посібник. Київ: Основа, 2006. 240 с.

24. Запорожець О.І., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. та інш. Цивільний захист: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 264 с.

25. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи. За загальною редакцією О.М. Євдіна. К: НДІ ЦЗ, 2012. 476 с.

26. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. 210 с.

27. Основи управління: курс лекцій / Т.А. Гончарова, О.І. Ляшевська, О.М. Соболев, В.В. Тютюник. Х: НУЦЗУ, 2019. 183 с.

28. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за ред. Мирослава Ковалюка. Львів: ЛУБЖД, 2023. 306 с.

29. Неклонський І.М. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2017. 371 с.

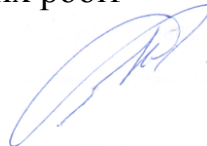
Інформаційні ресурси

1. ДСНС. Професійна підготовка особового складу органів та підрозділів цивільного захисту. Методичні матеріали. URL: <https://dsns.gov.ua/osvita-i-nauka/metodichni-materiali-z-profesiynoyi-pidgotovki>

2. ДСНС. Науково-освітній портал ДСНС. Бібліотечні ресурси. URL: <http://edu-mns.org.ua/ukr/lib/>

Розробник(и):

ст. викладач кафедри організації
і проведення аварійно-рятувальних робіт
ННІ цивільного захисту,
канд. військ. наук

Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ